Πόρτο Λάγο. Καραγάτζ.

Κόλπος Λάγο. Golfe di Asprosa.
Βιστονὶς λίμνη. Μπουρού. (τουρκιστί.)
Τραῦος. Κόμψατος Κουδῆλας.
Κοσσινίθης Σκίδος σερεσκ. Casinto.
Καρθηραί. Δίκαια. Δικαιόπολις.
Τίριδα. Stabulum Diomedes. Παρθένια.
Πορού. Πόροι. Πόρων ἐπισκοπή.
Μπορου καλεσί. Αθηνα Χριστουπόλεως.

Μηλιαράκη

Εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Θράκης, Καραγάτζ
ἢ [illegible] ἀπὸ [illegible] ἐκβολῶν [illegible] Πόρτο Λάγο.
ποταμοῦ Καρασοῦ τοῦ Νέστου τῶν ἀρχαίων, τοῦ διαχωρίζοντος ἡ λίμνη
[illegible] τῶν Θρακῶν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας, ὑπάρχει Βιστονίς.
κόλπος ἀναπεπταμένος πρὸς Μ. καλούμενος Καραγάτζ «Ἑστία» 1892
ἢ πόρτο λάγο ἢ ἁπλῶς λαγὸς ἢ κόλπος Λαγοῦ ἢ σ. 225-227.
κόλπος Μπουρού. Ὁ κόλπος ἔχει γῦρον ἀπὸ τοῦ
δυτικοῦ ἀκρωτηρίου Βαγούστρας μέχρι τοῦ ἀνατολι-
κοῦ Φαναρίου 13 ναυτικῶν μιλίων, μῆκος ἀπὸ Β.
πρὸς Μ. 5, ἢ ἄνοιγμα μεταξὺ τῶν δύο ἀκρωτηρίων
7 μιλίων. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Φαναρίου ὑπάρχει φά-
ρος σταθεροῦ φωτὸς ὁρατοῦ ἐξ ἀποστάσεως 10 μιλίων ἱ-
δρυθεὶς τῷ 1869 ἀναπτόμενος δὲ μόνον τὰς νύκτας τῆς
διαβάσεως ἐκεῖθεν τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Λόϋδ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ πρός τε τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν παραλίαν ὑπάρχουσιν ἀγκυροβόλια· πρὸς Δ μὲν τὸ Καραγκάτζ λιμένιον τῆς πλησίον κειμένης κώμης Γενίτζε - Καρασού, ἐν περιοχῇ τῆς ὁποίας παράγεται ὁ περίφημος εὐώδης καπνὸς ὁ τοῦ Γενίτζε προσονομαζόμενος· πρὸς Α δὲ τὸ Πόρτο Λάγο καὶ ἡ Μουρπασλιά λίμνη τῆς Γκιουμουρτζίνας κώμης ἐμπορικῆς ἀπεχούσης τὴν [illegible] τούτων 4 ὥρας. Ὁ κόλπος πρὸς Β ἔχων ἀκτὴν ἀμμώδη συγκοινωνεῖ διὰ διώρυγος πρὸς μεγίστην λίμνην, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Βιστονίδα καλουμένην σήμερον δὲ [illegible] σαν οἱονεὶ προέκτασιν πρὸς Β τοῦ κόλπου. Ἡ λίμνη ἔχει μῆκος 8 μιλίων (35 χιλιομ.)

Ἡ λίμνη αὕτη ἀνέκαθεν ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς ναυτιλλομένους ἐκ τῆς παραλίου θέσεώς της οὖσα μᾶλλον λιμνοθάλασσα. Οἱ ναυτικοὶ τῆς Δύσεως ἐκάλουν ταύτην ἁπλῶς Lago, ἤτοι λίμνην. Ἐπειδὴ δὲ οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες καὶ οἱ λιμενοδεῖκται ἢ πορτολάνα τῶν Ἰταλῶν ἦσαν ἐν χρήσει γενικῇ, καθιερώθη καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι ναυτικοῖς τὸ ὄνομα τοῦτο μεταβληθὲν κατὰ παρετυμολογίαν εἰς τὸ ὄνομα Λαγὼς καὶ Λαγός. Οὐδεμίαν λοιπὸν ἔχει σχέσιν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν λέξιν λαγωός

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀλλὰ προῆλθεν ἐκ τῆς Ἰταλικῆς Lago σημαινούσης λίμνην. Διὸ γραπτέον οὐχὶ κόλπος Λαγοῦ ἢ Πόρτο Λαγῶ ἢ Λαγὸς ἀλλὰ κόλπος Λάγο καὶ ὀρθότερον Λάγο. Τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως πρῶτος παρετήρησεν ὁ περὶ τῆς Ὁδοῦ Ἐγνατίας γράψας ἀξίαν πολλοῦ λόγου μελέτην τῷ 1845 Th. Tafel σημειώσας Lagos (lacus λίμνη).

Τὰ ἀνωτέρω ἔγραψα μόνον ὅπως ἐκθέσω τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ κόλπου Λάγο καίτοι δὲν εἶδον τὸ τοιοῦτον πρῶτος ὡς ἔπραξα καὶ ἐπὶ ἄλλων γεωγραφικῶν λέξεων ἀναφερομένων ἴσως ὡς ἐξηγη[illegible] τὰ περὶ τούτων ἐν προηγουμένοις φυλλαδίοις τῆς Ἑστίας. Δὲν ἤθελε εἶσθαι δὲ ἄσκοπον πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ζητήματος τῆς γενικῆς περιγραφῆς τῆς λίμνης νὰ ἐκθέσω ἐν συντόμῳ τὰ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας αὐτῆς καὶ τῶν παραλιμναίων τόπων.

Τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ κόλπου Λάγο δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν οὐδὲ τὸ τῶν ἑκατέρωθεν ἀκρωτηρίων. Ἡ λίμνη δὲ Βιστονὶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (7.109) ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν χωρῶν ἃς διῆλθεν ὁ Ξέρξης κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Προσθέτει δὲ ὁ Ἡρόδοτος ὅτι εἰς ταύτην ἐχύνοντο καὶ δύο ποταμοὶ

μα ὁ Τραῦος καὶ Κόμψατος, οἵτινες ἀναμφιβόλως εἶναι οἱ δύο ῥοοί Α τῆς λίμνης ἔτι καὶ νῦν ἐκβάλλοντες εἰς αὐτήν.

Πόλεις δὲ περιφημισμέναι μνημονεύονται ἡ Δίκαια, πόλις τοῦ Θρακικοῦ ἔθνους τῶν Βιστόνων, ἐξ ἂν καὶ τὸ ὄνομα τῆς λίμνης, ὧν ἦρχε ὁ μυθολογούμενος ἥρως Διομήδης. Ἡ πόλις ~~(καὶ)~~ κατὰ Στράβωνα (331 ἀποσ. 44) ἔκειτο ἐν κόλπῳ ~~δὲ ταύτης~~ ἔχουσα καὶ λιμένα, ὑπέρκειτο δὲ ταύτης ἡ Βιστονὶς ἔχουσα κύκλον 200 σταδίων. Ἐδείκνυτο [illegible] Στράβωνος καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Διομήδους [illegible] ὀνομαζομένην Καρτεράδ[illegible] [illegible] ἀκριβῶς [illegible]. Ἡ [illegible] τῆς Δικαίας [illegible] ὁρίζεται ὑπὸ τῶν [illegible] γεωγράφων ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ κόλπου, ἔνθα νῦν ὁ φάρος.

Ὁ Ἁρποκρατίων τὸ ὄνομα τῆς Δικαίας ταύτης ἐκφέρει ὑπὸ τὸν τύπον «Δικαιόπολις» γράφων ὅτι ἦτο «πόλις ἐν τῇ Θρᾴκῃ πλησίον Ἀβδήρων», ἐξάγει δὲ τοῦτο ἐκ λόγου μὴ σωζομένου τοῦ Λυσίου κατὰ Θρασυβούλου ἐὰν εἶναι γνήσιος. Προσθέτει δὲ εἶτα «ἴσως δὲ καὶ ἑτέρα τις ἔστι Δικαιόπολις».

Ὁ Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος γράφει «Δίκαια πόλις Θρᾴκης... Τὸ ἐθνικὸν Δικαιοπολίτης. Εἰ δὲ τῷ τύπῳ λέγοις Δικαῖος καὶ Δικαία καὶ Δικαι-

ούς ».

Εἰς ἀμφοτέρους τούτους τοὺς συγγραφεῖς ὑπάρχει πολλή τις σύγχυσις· διότι ὁ μὲν Ἁρποκρατίων ὀνομάζει Δικαιόπολιν τὴν παρὰ τὰ Ἄβδηρα Δικαίαν, ὁ δὲ Στέφανος τὸ ἐθνικὸν τῆς πόλεως Δικαίας λέγει ὅτι εἶναι Δικαιοπολίτης· καὶ τοῦτο δὴ βεβαίως δὲν εὑρίσκομεν αὐτὸ κατὰ τόπον· ἐπιφέρει ὅτι τὸ κατὰ τόπον εἶναι Δικαῖος καὶ Δικαία, Δικαιεύς.

Εὐτυχῶς ἐβοήθησαν [illegible] καὶ νομίσματα δὲ τὰ εὑρεθέντα ἄρτια [illegible] σύγχυσιν τῶν δύο τούτων συγγραφέων. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν φόρων οὓς κατέβαλλον εἰς τοὺς Ἀθηναίους αἱ σύμμαχοι τούτων πόλεις μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον δύο Δικαῖαι, μία παρὰ τὰ Ἄβδηρα καὶ ἑτέρα ἄποικος Ἐρετριῶν· ὧν ἡ μὲν πρώτη φέρεται πάντοτε ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς Δίκαια παρὰ τὰ Ἄβδηρα, ἡ ἑτέρα δὲ Δικαιοπολῖται Ἐρετριῶν ἄποικοι, Δίκαια Ἐρετριῶν, Δικαιοπολῖται Ἐρετριῶν. Ὅπου δὲ ἡ προσθήκη πρὸς διάκρισιν δὲν σημειοῦται ἐκείνη μὲν γράφεται ἁπλῶς Δίκαια, αὕτη δὲ διὰ τοῦ ἐθνικοῦ Δικαιοπολῖται. Ἔχουσι δὲ ἀμφότεραι καὶ διάφορον τύπον νομισμάτων.

τος ἄφ᾽νος καὶ ὁ Νέστος ἀφ᾽ ἑτέρου εἶχαν ἔχων τὸ παλαιὰ ἐκβολὰς μᾶλλον πρὸς Α. καθίστασαν τὴν πόλιν τῶν Ἀβδήρων. Κατ᾽ Ἡρόδοτον (7.126) ὁ Νέστος ῥέει δι᾽ Ἀβδήρων. Ὁ Κοσσινίτης εἰς τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίνου γράφεται Cosinto.

Ποῦ ἔκειτο ὁ τόπος Παρθένιον καὶ ἡ Τίριζα τοῦ Πριάπου ἢ Stabulum Diomedes ἄγνωστον. Ἐκ τῶν [illegible] ὀλίγων ξένων σοφῶν τὰ μέρη [illegible] διεχωρίσθησαν δι[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἀμφίβολα.

Ἄγνωστος ἐπι[illegible] ἡ θέσις πολλῶν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα Βυζαντινῶν πόλεων. Εἶναι δὲ πῶς δύσκολον ἄνευ αὐτοψίας τῶν τόπων καὶ τῆς σπουδῆς τῶν κατὰ τόπους γεωγραφικῶν ὀνομάτων καὶ τῶν σωζομένων μνημείων νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ τῆς θέσεως πόλεων ὧν μόνον τὸ ὄνομα εἶναι γνωστόν, πολὺ δὲ ἧσσον περὶ τῶν περὶ τὴν Βιστονίδα χωρῶν, αἵτινες μετέβαλον πολλάκις ὄψιν ἐκ τῶν καταγέσεων τῶν ποταμῶν καὶ τῆς ἰλύος ἣν ἐπισώρευσαν διὰ τοῦ χρόνου. Ὁ Θεόφραστος (Φυτ. Ἱστ. 3.3) λέγει ὅτι ὁ Νέστος ἢ ὁ Νέσσος, ὡς οὗτος γράφει, τοσαύτην ἔχει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

παρασύρει ὥστε μετά τρία ἔτη φύονται δένδρα ἐπ' αὐτῆς.

Οὐχ ἧττον μετά τινος πιθανότητος δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι πρός τά βόρεια τῆς λίμνης ἔνθα κεῖται τό φρούριον Μπουρού Καλέ ἐκεῖ ἦτο ἡ Βυζαντινή πόλις Πόρου (ἤ) ἡ Πόροι (ὁ Πόρων ἐπίσκοπος), πόλις Βυζαντινή οὖσα καί ἐπισκοπή περί ἧς ὁ Καντακουζηνός (I. 28) λέγει ὅτι ἦτο παράλιον μέρος τῆς Θράκης κατέναντι Κουμουτζηνῶν, τῆς νῦν Γκιουμουλτζίνας. Τό ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς Πόρων ἀπαντᾶ [illegible] τῆς 9ης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδι ἐν ἐκκλησιαστικαῖς πράξεσιν. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς παραλιμναίου ταύτης πόλεως ἐκλήθη καί τό τῆς λίμνης ἀναμφιβόλως, καλουμένης ὡς εἴδομεν Μπουρού.

Ὁ Κόλπος οὗτος καί ἡ λίμνη καί ἐν γένει τό χαμηλοπέδιον τοῦ Νέστου ὑπό στρατηγικήν ἔποψιν εἶναι σπουδαιότατα σημεῖα τῆς Θράκης παρέχοντα πᾶσαν εὐκολίαν πρός ἀποβάσεις διά θαλάσσης καί εἰς τά πέριξ τῶν Ἀβδήρων ἐπίνεια ὡς γράφει ὁ Νικηφ. Γρηγορᾶς, πολλάκις κατέπλευσαν στόλοι κατακτητῶν. Πρός Β τῆς λίμνης δέ

διήρχετο ἡ μεγάλη ρωμαϊκή ὁδός Ἐγνατία ἡ ἀπό τῆς Ἀπολλωνίας ϗ τοῦ Δυρραχίου ἀρχομένη ϗ καταλήγουσα εἰς Θεσσαλονίκην ϗ ἐντεῦθεν εἰς Βυζάντιον, σεσημαδευμένη κατά μῆκος ϗ κατεστρωμένη.

Ἐν γένει δέ εἶδεν τό μικρονησίδιον τοῦ Νέστου εἰς ὃ ἀπέκει ὁ κόλπος Λάγο εἶνε ὁ 5 μεταξύ Θράκης ϗ Μακεδονίας ἰσχυρότατος προμαχών. Ὁ περιηγητής Paul Lucas (1715) ἀναφέρει ὅτι ἐκ τοῦ πρός Β. τῆς λίμνης φρουρίου, τεῖχος ἀρχαῖον ὅπερ ὀνο-
ἐξετείνετο μέχρι τοῦ παρακειμένου ὄρους ἐφ᾽ ὧ ἐφαίνοντο τεῖχη ἐπί τοῦ φρουρίου
μάζετο Βουρού Καλέ, ἔργον ρωμαϊκόν ἢ βυζαντινόν. Ἀρχαί ϗ ἐκ Καλεδρίας (...) τεῖχος ἀρχόμενον δηλῶν ἀπό θαλάσσης μέχρι τῆς τοῦ παρακειμένου ὄρους ἀκρωνυχίας κτισθέν ὑπό Ἀνδρονίκου 1307 λέγοντος ναί κατα... ἄνθρωπον ἐπί ἐκ τῆς Θράκης εἰς Μακεδονίαν ϗ τἀνάπαλιν ὁδόν Νικηφ. Γρηγορᾶς (7.6). Ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς δέ συγγραφεῦσι συνεχῶς γίνεται χρῆσις ϗ τῆς ρήσεως ... τῆς Χριστουπόλεως.

Ἡ λίμνη Βιστονίς ἢ Μπουρού, ὡς εἴπομεν, καλουμένη σήμερον εἶναι ἐν τῶν σπουδαιοτάτων ἰχθυοτροφείων τῆς Τουρκίας, ἐκπλεόμενον εἰς τήν

περιφέρειαν τῆς διοικήσεως Γκιουμουλτζίνας.

Παρά τοῖς ἀρχαίοις, ὡς γράφει ὁ Ἀθήναιος, ἐφημίζοντο οἱ Κτενές αὐτῆς (εἶδος κοχλίου) ἁλιευόμενοι περί τά Ἄβδηρα, καθώς ϗ αἱ Σηπίαι Ἀβδήρων ϗ Μαρωνείας.

Καί ὁ Ἀριστοτέλης (περί τα ζῶα Ἱστορ. 8. 13) γράφει ὅτι ἐν τῇ Βιστονίδι λίμνῃ ὑπῆρχον τά ποικίλα γένη τῶν ἰχθύων. Ἀρχαί ϗ νῦν φημίζονται οἱ ἰχθῦς τῆς Μπουρούς ϗ τετράστιχον φέρεται τό ἑξῆς:

Νά φάγῃς ψάρι τῆς Μπουρούς
Νά πιῇς κρασί τῆς Ξάνθης
Καί νά φιλήσῃς Ξανθιανή
Ποτέ νά μή ξεχάσῃς.

Ἐπίσης δέ ϗ ἡ περί τήν λίμνην χώρα ἕνεκα τῶν νομῶν ὡς περιέχει εἶνε τά μάλιστα ἱπποτρόφος ϗ ἐν Γκιουμουλτζίνῃ γίνεται ἐμπόριον ἵππων, ϗ ἐθνική ἀγορά ἐνταῦθα ὑπάρχει τό Ἀτ Παζάρ. Μεταξύ τῆς χώρας δέ ταύτης τῶν Βιστόνων ϗ τό ὄγδοον ἆθλον τοῦ Ἡρακλέους ἁρπάσαντος ἀπό τοῦ Διομήδους βασιλέως τῶν Βιστόνων τούς ἀνθρωποφάγους αὐτοῦ ἵππους ϗ φονεύσαντος αὐτόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐφημίζοντο δὲ κ(αὶ) οἱ οἶνοι τῶν τόπων τούτων. Ὁ Ὅμηρος ἐπαινεῖ(?) τὸν οἶνον τῶν Κικόνων γείτονος λαοῦ τῶν Βιστόνων, οἰκούντων τὴν περὶ Μαρώνειαν χώραν. Ἐπίσης δὲ κ(αὶ) ὁ Πλίνιος (14, 4) μνημονεύει τὸ ἐξαίρετον τοῦ Μαρωνείτου οἴνου κ(αὶ) τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων φήμην αὐτοῦ.

Οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες τοῦ Ὀρτελίου τὸν κόλπον Καραγάτς ὀνομάζουσι Golfo di Asprosa ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἄσπρου, τοῦ ἀπέναντι τῆς Θάσου, ὅπερ κ(αὶ) [illegible] ἄλλοι ὀνομάζουσι. [illegible] ἐπίσης κ(αὶ) ὁ Κορονέλλι(?) [illegible] Castaldo(?) χαρτογράφος τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος σημειοῖ κ(αὶ) πόλιν Asprosa (?)

Ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ περιγραφῇ ἣν ἔγραψα ἔχων ὑπ' ὄψιν γεωγραφικοὺς πίνακας κ(αὶ) συγγράμματα Εὐρωπαίων περιηγητῶν κ(αὶ) μικρὰν μονογραφίαν σύντομον περὶ τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας ὑπὸ [illegible] ἔδοσεν(?) γεγραμμένην ὑπὸ Κ. [illegible], [illegible]· ἂν δὲ δὲν προετιθέμην νὰ γράψω περὶ τῆς Ἰταλικῆς καταγωγῆς τοῦ ὀνόματος Μαυρό(?) δὲν ἤθελον ἐπιχειρήσει νά